

Z LEŚNEGO ŚWIATA

Nr 7/2015 (72)

NIEMCY. Nowoczesne zarządzanie w parku narodowym

W lutym 2015 r. Park Narodowy Schwarzwald wprowadził nowe zasady zagospodarowania, według podziału na 3 strefy, które różnią się metodami ochrony. Dwa miesiące później Rada Parku przyjęła nowy plan zarządzania, składający się z 13 powiązanych ze sobą modułów, obejmujących zagadnienia od budowy i konserwacji dróg po edukację ekologiczną, wśród nich także: odpowiedzialność za stan lasów sąsiadujących z parkiem oraz integrację z lokalną społecznością. 9 lipca 2015 r. zorganizowano wycieczkę dla zainteresowanych, przede wszystkim właścicieli sąsiednich lasów, aby zapoznać ich z funkcjonowaniem systemu ochrony. Obszar szerokości 500 m od granicy parku jest strefą buforową, gdzie trwa intensywny monitoring populacji kornika drukarza, umożliwiający szybkie reagowanie w wypadku zagrożenia. Innym działaniem, które zajmuje obecnie administrację parku, jest organizacja ruchu turystycznego. Plany zagospodarowania przestrzennego opracowano przy współudziale wszystkich zainteresowanych, a konsultacje odbywały się podczas spotkań i wycieczek oraz na forum internetowym.

Źródło: www.forstpraxis.de

(TZ)

WLK. BRYTANIA. Ludzie na pomoc drzewom

W Wielkiej Brytanii ruszył projekt *Observatree*, inicjatywa, której celem jest walka ze szkodnikami i chorobami drzew. Przez ostatni rok, w całym kraju, przeszkolono ponad 200 ochotników, w ramach współpracy wiodących jednostek naukowych i innych związanych z tematyką ochrony środowiska. Celem szkolenia było nabycie umiejętności identyfikacji chorób drzew. Projekt finansowany jest ze środków europejskiego programu *Life*. Dla ułatwienia zbierania danych stworzono narzędzie raportujące *Forestry Commission's Tree Alert*, pozwalające zgłosić każdy przypadek chorego drzewa. Tym sposobem wyniki pracy wolontariuszy wspomogą rządowe agencje, takie jak *Forest Research*, w walce z rozprzestrzenianiem się chorób. Cały system został określony jako narzędzie wczesnego ostrzegania i spotkał się z aprobatą społeczeństwa. Projekt będzie realizowany do końca 2017 roku.

Źródło: www.forestry.gov.uk

(BK)

UE. Nowe narzędzie oceny obszarów chronionych

DOPA Explorer 1.0 to najnowszy interfejs internetowy Wspólnego Centrum Badawczego (ang. *Joint Research Centre – JRC*), zapewniający prosty sposób na wirtualne zwiedzanie i poznawanie niemal 16 tys. obszarów chronionych na całym świecie. Narzędzie po raz pierwszy wyodrębnia obszary: lądowe, morskie i mieszane. Autorzy DOPA Explorer 1.0 proponują nowe wskaźniki, dzięki którym użytkownicy mogą zidentyfikować i ocenić te miejsca pod względem gatunków, siedlisk (w tym najbardziej unikalnych) oraz presji antropogenicznej. Narzędzie jest dostępne w języku angielskim, francuskim, hiszpańskim i portugalskim.

DOPA Explorer 1.0 został stworzony dla Obserwatorium Cyfrowego Obszarów Chronionych (*JRC's Digital Observatory for Protected Areas - DOPA*). Sekretarz Wykonawczy Konwencji Organizacji Narodów Zjednoczonych o Różnorodności Biologicznej zachęca wszystkie strony Konwencji (195 krajów członkowskich i UE), aby korzystały z DOPA Explorera w swoich działaniach na rzecz osiągnięcia tzw. Celu 11 Aichi. Jest to cel na lata 2011-2020 przyjęty podczas Dziesiątego Posiedzenia Konferencji Stron Konwencji o różnorodności biologicznej (CBD COP10): „Do roku 2020 co najmniej 17 proc. obszarów lądowych i wód śródlądowych oraz 10 proc. obszarów morskich i przybrzeżnych, zwłaszcza obszarów o szczególnym znaczeniu dla różnorodności biologicznej i usług ekosystemowych, będzie chronionych przez skuteczny i odpowiednio zarządzany, ekologicznie reprezentatywny i dobrze ze sobą połączony system obszarów chronionych lub inne skuteczne środki ochrony obszarowej, zintegrowany z otaczającymi je obszarami lądowymi i morskimi”.

Źródło: ec.europa.eu/jrc; biodiv.gdos.gov.pl

(MK)

NIEMCY. Historia przymusowych robotników

Renomowany historyk leśnictwa z Getyngi, Dr Peter-Michael Steinsiek, otrzymał od administracji Lasów Dolnej Saksonii zlecenie opracowania historii pracy przymusowej w tym landzie w latach II wojny światowej. Na początek, w ramach studium przypadku, praca będzie dotyczyć nadleśnictw Neuhaus i Dassel.

Michael Rudolf, dyrektor Wydziału Prawnego w dolnosaksońskiej administracji leśnej wyjaśnia, że odkrycie mrocznej historii to obowiązek ciążyący na współczesnych właścicielach tych lasów. Zbadane zostanie pochodzenie robotników, warunki ich życia i pracy oraz metody działania niemieckich nadzorców. Przemysł III Rzeszy, prowadzącej wojnę, domagał się dużych ilości surowca drzewnego, a w lesie brakowało rąk do pracy, gdyż wielu pracowników zostało zmobilizowanych do służby w Wehrmachcie. W Dolnej Saksonii powstały już opracowania na temat pracy przymusowej w różnych gałęziach gospodarki, żadne z nich nie dotyczy jednak leśnictwa. W tym sensie praca dr Steinsieka będzie pionierska.

Źródło: www.forstpraxis.de

(TZ)

SZWECJA. Siła robocza w leśnictwie

Badania Szwedzkiej Agencji Leśnej wskazują, że łączna liczba pełnych etatów rocznych w pracach leśnych w 2014 roku (według danych z 1 lipca 2015) była większa w porównaniu z poprzednimi latami (pełny etat to 225 dni roboczych, po 8 godzin dziennie – łącznie 1800 godzin). Wzrost ten można w dużej mierze przypisać leśnictwu wielkoobszarowemu (termin ten odnosi się do firm mających ponad 5000 ha lasu), i po części przedsiębiorcom leśnym.

W leśnictwie wielkoobszarowym było o 35 proc. więcej etatów w porównaniu z rokiem 2013. W przypadku przedsiębiorców leśnych wystąpił wzrost o 6 proc., natomiast w leśnictwie drobnej własności nie zaobserwowano zmian. Łączna liczba pełnych etatów w leśnictwie szwedzkim w 2014 roku wynosiła 16 300, czyli o 5 proc. więcej niż w roku 2013. Były one rozdzielone następująco: przedsiębiorcy leśni – 8500, leśnictwo wielkoobszarowe – 1400, leśnictwo drobnej własności - 6400.

Liczba osób zatrudnionych w leśnictwie wielkoobszarowym wyniosła około 4100. Odsetek zatrudnionych kobiet wyniósł 6 proc. w kategorii przedsiębiorców leśnych i 17 proc. w kategorii leśnictwo wielkoobszarowe.

Źródło: www.skogsstyrelsen.se/en

(KJ)

NIEMCY. Reformy instytutów badawczych

W jednym z poprzednich numerów informowaliśmy o utworzeniu we Francji Francuskiego Instytutu Rolnictwa, Weterynarii i Leśnictwa (IAVFF), który połączył pod wspólnym kierownictwem 14 wyższych uczelni i placówek badawczych. Z kolei niemieckie czasopismo „AFZ-Der Wald” Nr 16/2015 podaje, że Instytut Genetyki Leśnej stał się jednym z 14 specjalistycznych instytutów funkcjonujących jako jednostki organizacyjne

Federalnego Instytutu Badawczego Obszarów Wiejskich, Lasu i Rybactwa (Instytut Thünera), zarządzanego i nadzorowanego przez Federalne Ministerstwo Wyżywienia i Rolnictwa. Instytut Genetyki Leśnej Thünera zatrudnia obecnie 76 osób, w tym 26 na stanowiskach naukowych. 1/3 środków w wysokości od 1,5 do 2,8 mln euro rocznie obejmuje wpłaty pieniężne pochodzące z budżetu Ministerstwa Wyżywienia i Rolnictwa, pozostałych ministerstw, międzynarodowych organizacji, Fundacji Federalnej Środowisko, Unii Europejskiej i innych. Powierzchnia laboratoriów Instytutu wynosi ok. 2000 m², szklarni ogrodniczych - 1500 m², jest też 500 powierzchni doświadczalnych wszystkich ważniejszych gatunków drzew leśnych. Instytut współpracuje z ponad 150 placówkami badawczymi i uniwersytetami. Ważniejsze pola badawcze dotyczą: badań proweniencyjnych, badań odporności i nasiennictwa, genetyki ekologicznej, badań genomów. Instytut obecnie koordynuje trzy duże projekty w Afryce, Ameryce Łacińskiej i Rosji, w ramach których opracowano genetyczne referencje dla ponad 30 gatunków drzew.

Źródło: www.ti.bund.de/de/fg

(AK)

UE. „Kaskadowe” użytkowanie drewna

We wspólnym liście do wiceprezydenta Komisji Europejskiej i wybranych komisarzy, organizacje reprezentujące różnych użytkowników gruntów (CEPF, Copa-Cogeca, ELO) zakwestionowały racjonalność i pragmatyzm forsowanej koncepcji tzw. kaskadowego użytkowania drewna, czyli nadawania priorytetu pewnym formom użytkowania. W założeniach, celem takiego działania jest zabezpieczenie dostaw surowca drzewnego i wydajniejsze jego użycie. Ta koncepcja została jednak poddana krytyce już w roku 2013. O ile sprawa zwiększania wydajności i korzyści płynących z użytkowania drewna i biomasy drzewnej jest oczywista, to już narzucona odgórnie hierarchia wartościująca poszczególne jego formy budzi duże kontrowersje. Dostawcy surowca muszą mieć pełne prawo wyboru, komu sprzedają swój towar. Koncepcja „kaskadowa” narzuca natomiast wysoką rangę przemysłowemu wykorzystaniu drewna, przy jednoczesnym „piętnowaniu” przeznaczenia drewna i biomasy drzewnej na cele energetyczne.

Źródło: www.cepf-eu.org

(BK)

NIEMCY. Spór o sprzedaż drewna

Duże zaniepokojenie wywołała decyzja Federalnego Urzędu Kartelowego dotycząca zakazu sprzedaży okrągłego drewna iglastego z lasów komunalnych i prywatnych przez Lasy Badenii-Wirtembergii.

Urząd uznał za naruszające zasady wolnej konkurencji, a przez to niezgodne z prawem federalnym i unijnym, porozumienie zawarte między landowym gospodarstwem leśnym a przedstawicielami lasów prywatnych i komunalnych dotyczące wspólnej sprzedaży drewna. Zakaz nie obejmuje gospodarstw leśnych mniejszych niż 100 ha. Dla gospodarstw większych natomiast wyznaczono okresy przejściowe – od 1 lipca 2016 r. ma on obowiązywać gospodarstwa wielkości 100 do 1000 ha, od 1 stycznia 2016 r. gospodarstwa ponad 1000 ha. Ponadto, od 1 lipca 2017 r. zakazuje się sporządzania przez administrację leśną rocznych planów gospodarczych dla lasów większych niż 100 ha oraz prowadzenia doradztwa dla tych lasów.

Ze stanowiskiem Urzędu nie zgadzają się leśnicy, władze landowe i przyrodnicze organizacje pozarządowe, traktując wydaną decyzję jako przejaw neoliberalnego myślenia nie uwzględniającego specyfiki wielofunkcyjnej gospodarki leśnej. Uważają oni, że egzekwowanie nowego prawa będzie miało destrukcyjny wpływ na gospodarkę leśną i walory przyrodnicze badeńskich lasów. Badenia-Wirtembergia będzie się odwoływać od tej decyzji do sądu. Oczekuje też jasnego stanowiska ze strony rządu federalnego, gdyż wydana decyzja ma znaczenie ponadregionalne i podważa zasady stosowane dotąd zwyczajowo we wszystkich krajach związkowych Republiki Federalnej. W swoim stylu decyzję Urzędu krytykuje stowarzyszenie na rzecz ochrony przyrody NABU, przypominając że „las to nie puszcza piwa, a administracja leśna to nie przedsiębiorstwo produkujące wędliny”.

Źródło: www.forstpraxis.de

(TZ)

UE. 120 milionów euro dla sektora bio

Komisja Europejska, przez wspólne przedsięwzięcie *Bio-based Industries Joint Undertaking (BBI JU)*, przeznaczy 50 milionów euro (które aktywują kolejne 70 milionów euro inwestycji z sektora przedsiębiorstw) na projekty związane z rozwijaniem europejskiej gospodarki opartej na biokomponentach. BBI JU jest przedsięwzięciem publiczno-prywatnym, pomiędzy Unią Europejską a przemysłem wykorzystującym biokomponenty (*Bio-based Industries Consortium-BIC*). Wspólnie zaakceptowano w ten sposób 10 projektów na łączną kwotę 120 milionów euro, by stymulować zatrudnienie i wzrost oparty na niskoemisyjnej oraz wykorzystującej biokomponenty gospodarce. Cały budżet BBI opiewa na 3,7 miliarda euro i oparty jest na współpracy między różnymi sektorami. Wspólnym celem jest jak najszersze wykorzystanie biomasy do produkcji wysokiej jakości towarów i dostarczenie ich na rynek. W samym centrum zainteresowań są biorafinerie oparte na nowych technologiach, które mają pomóc uniezależnić się od paliw kopalnych. Zademonstrowane będą także

możliwości wykorzystania biomasy drzewnej do wytwarzania chemikaliów: detergentów, środków higieny osobistej, farb oraz różnego rodzaju powłok. Poza biomasą drzewną przedsięwzięcie skupia się na przebadaniu przydatności innych surowców np. buraków cukrowych do produkcji kompozytów czy karczochów do wykorzystania w produkcji olejów. 26 czerwca 2015 r. był oficjalnym dniem informacyjnym BBI JU.

Źródło: www.cepf-eu.org

(BK)

FINLANDIA. Budownictwo potrzebuje uczciwych reguł

Przemysł tartaczny i sklejkowy Finlandii zależą w dużej mierze od eksportu. 70 procent produkcji znajduje zastosowanie w budownictwie, a wzrost udziału w rynku krajowym, zwłaszcza w budownictwie miejskim, wspiera także eksport. Jeśli bowiem drewniane wieżowce, bloki mieszkalne, mosty, budynki biurowe, szkoły, czy ośrodki opieki dziennej, nie są budowane w samej Finlandii, trudno mówić o sprzedaży *know-how* za granicę.

Główną przeszkodą konkurencyjnego eksportu są dzisiaj przepisy, uchwalane i interpretowane przez władze. „Oficjalne przepisy nie powinny zakłócać konkurencji pomiędzy różnymi materiałami budowlanymi” - mówi Matti Mikkola, dyrektor fińskiej Federacji Przemysłu Drzewnego. Według niego, przepisy generują dodatkowe koszty w przypadku wykorzystania drewna w budownictwie, co uniemożliwia jego stosowanie na większą skalę przy budowie dużych obiektów. „Te same przepisy są w użyciu w całej Finlandii, ale koszt wykorzystania drewna w budownictwie jest zwiększony przez fakt, że różne instytucje na poziomie regionalnym i miejskim interpretują przepisy na różne sposoby” - mówi Mikkola. Jeśli chodzi o Unię Europejską to „zróżnicowanie jest znacznie większe niż mogłoby się wydawać, ponieważ w niektórych krajach istnieją różnice między regionami” - stwierdza Mikkola. Sytuacja jest całkowicie sprzeczna z zasadami wolnej konkurencji w UE, politycy jednak nie podejmują działań w celu jej poprawienia.

Źródło: www.forest.fi

(KJ)

NIEMCY. Współdziałanie leśnictwa z Agencją Energii

15 lipca 2015 r. w Moguncji, stolicy kraju związkowego Nadrenia-Palatynat, podpisano porozumienie między Lasami Landowymi a tamtejszą Agencją Energii. Celem jest wspólne promowanie odnawialnych źródeł energii, w tym drewna, oraz wspieranie rozwiązań technologicznych służących oszczędzaniu energii na różnych etapach jej przetwarzania. Podpisujący

porozumienie w imieniu administracji leśnej, dr Thomas Giese, sekretarz stanu w Ministerstwie Środowiska, przypomniał, że drewno jest najważniejszym spośród surowców odnawialnych będących źródłem energii cieplnej, jednak jego podaż nie może rosnąć w sposób nieograniczony. Stąd ważny jest postęp technologiczny, aby z tej samej ilości drewna móc uzyskać więcej energii niż dotąd. W starszych instalacjach grzewczych wydajność wynosi zaledwie 20 proc., co stanowi duże wyzwanie w najbliższej przyszłości. Leśnicy i przedstawiciele Agencji Energii zamierzają prowadzić wspólne akcje informacyjne dla mieszkańców na temat oszczędnego korzystania z energii oraz doradztwo dla lokalnych sieci ciepłowniczych.

Źródło: www.forstpraxis.de (TZ)

SZWECJA. Statystyka hodowli lasu

Wyniki badań Szwedzkiej Agencji Leśnej dotyczące hodowli lasu w 2014 r. pokazują zwiększenie rozmiaru prac w porównaniu z rokiem 2013. Powierzchnia trzebieży niekomercyjnych (przedkomercyjnych) wzrosła z 392 tys. do 426 tys. hektarów w 2014 roku. Wzrost nastąpił we wszystkich częściach kraju z wyjątkiem północnego regionu Norrland, gdzie wskaźnik ten spadł o 3 proc. Większą część trzebieży niekomercyjnych w ciągu ostatnich trzech lat wykonali prywatni właściciele. W przypadku firm (korporacji i innych prywatnych właścicieli) powierzchnia trzebieży niekomercyjnych zmniejszyła się w skali całego kraju. Skaryfikację gleby przeprowadzono na 163 tysiącach hektarów lasu. Jest to spadek o 12 procent w porównaniu z rokiem 2013. Powierzchnia sadzenia i siewu zmniejszyła się ze 189 tys. do 172 tys. hektarów.

Źródło: www.skogsstyrelsen.se/en (KJ)

NIEMCY. Ilmenau leśną stolicą

Miasto Ilmenau zostało wybrane przez PEFC Niemcy stolicą leśną w 2015 r., pokonując sześć innych miast i gmin, i otrzymując w nagrodę 1000 sadzonek drzew leśnych (drugie miejsce zajęło Bad Waldsee, trzecie – Ehingen). Konkurs został zainicjowany przez krajową jednostkę PEFC w 2011 r. w ramach obchodów Międzynarodowego Dnia Lasu.

Ilmenau, położone w regionie Turyngii, ma ponad tysiąc hektarów lasu, certyfikowanego w systemie PEFC od 2002 r. Intensywnie wspiera zrównoważoną i przyjazną środowisku gospodarkę leśną. Szczególne znaczenie

przywiązuje do edukacji leśnej, koncentrując się na dzieciach i młodzieży. „Nasze lasy są zarządzane z dużą troską, w taki sposób, aby pozostały tu dla przyszłych pokoleń” - powiedział burmistrz Gerd-Michael Seeber, odbierając nagrodę.

Źródło: pefc.org/news-a-media (MK)

USA. Motyle a celowe użycie ognia

Przeżywalność rzadkich motyli charakterystycznych dla obszarów, gdzie często stosuje się wypalanie roślinności w celu redukcji materiału palnego, znalazła się w kręgu zainteresowań naukowców z *University of Florida*. Naukowcy chcą wiedzieć, w jaki sposób niektóre motyle przeżywają zarówno wypalanie, jak i naturalne pożary, szczególnie tam, gdzie żywią się i składają jaja na roślinach przystosowanych do sezonowego występowania pożarów. W tym celu zakopano poczwarki motyla *Eumaeus atala* na różnych głębokościach w glebie i wykonano wypalanie. Na głębokości ponad 25 cm przeżywalność wynosiła nawet 100 proc. Dalsze wnioski sugerują, że przeprowadzanie wypaleń tzw. łatami daje większą możliwość przeżycia, ze względu na występowanie miejsc nieobjętych ogniem. Są to miejsca, gdzie mogą się przenieść dorosłe osobniki, ale także poczwarki znajdujące się bliżej powierzchni przeżywają. Z kolei mniejsze nagromadzenie ściółki na powierzchni to mniejsza intensywność spalania i mniejsza temperatura, a więc większe szanse przeżycia poczwerek w glebie.

Źródło: www.sciencedaily.com (BK)

USA. Tradycje rdzennych Amerykanów

Szmaragdowy opiętek jesionowy (*Emerald ash borer*) to owad dokonujący spustoszenia w amerykańskich drzewostanach jesionowych. Okazało się, że tradycyjne metody składowania drewna czarnego jesionu pod wodą, praktykowane przez Indian z plemienia Potawatomi z Michigan mogą w dużym stopniu ograniczyć rozmnażanie się tego szkodnika. Indianie magazynowali drewno w korytach rzek, aby uzdatnić je do wyrobu drewnianych przedmiotów codziennego użytku. Badania wykazały, że przetrzymywanie drewna w wodzie przez 14 tygodni w okresie wiosennym i 18 tygodni w okresie zimowym nie tylko polepsza jego właściwości, ale przyczynia się także do znaczącego ograniczenia populacji niszczycielskiego chrząszcza.

Źródło: www.sciencedaily.com (TH)